

Autoritet interpretacije utemeljen u njenoj istinitosti

Znanstveno-stručni skup "Hrvatski povjesničari umjetnosti:
Olga Maruševski 1922. – 2008.", Zagreb, Hrvatski institut za povijest,
16. listopada 2018.

U listopadu 2018. godine Društvo povjesničara i Hrvatske priredilo je peti po redu znanstveno-stručni skup u ciklusu *Hrvatski povjesničari umjetnosti* posvećen Olgi Maruševski. Održanim skupom sa središnjom temom istraživačkih fokusa u znanstvenom radu Olge Maruševski

obilježena je deseta godišnjica njezine smrti, a valja istaknuti da je iste godine Hrvatsko društvo likovnih umjetnika proslavilo 150. godišnjicu od osnutka svog povijesnog prethodnika, Društva umjetnosti, čiji je historijat Maruševski ispisala u svom kapitalnom djelu *Društvo umjetnosti*

1868. –1879. –1941. Odabir mjesta održavanja skupa organizatori ni ovoga puta nisu prepustili slučaju. Uzevši u obzir doprinos hrvatskoj povijesti umjetnosti Olge Maruševski upravo u interpretaciji hrvatske umjetnosti i kulture “dugog” 19. stoljeća, odabir Zlatne dvorane Palače bogoštolja i nastave u Opatičkoj ul. 10, danas sjedišta Hrvatskog instituta za povijest, u najreprezentativnije uređenoj javnoj zgradi u 19. stoljeću u Zagrebu pokazao se i više

nego prikladnim. Nekadašnjim Odjelom za bogoštovlje i nastavu Zemaljske vlade za Hrvatsku i Slavonije predsjedao je svojevremeno Iso Kršnjavi, čime je skupu simbolično “prisustvovao” i utemeljitelj naše struke, čije je djelovanje Maruševski interpretirala u djelu *Iso Kršnjavi kao graditelj* (DPUH, 1986.; nadopunjeno izdanje IPU, 2009.).

Rođena 1922. godine u Popovači u uglednoj obitelji Tanhofer, Olga Maruševski

←

DIZAJN PLAKATA
T. Vlainić

©

FOTO DPUH

svoje zvanje znanstvenice povjesničarke umjetnosti otkrila je relativno kasno. Po završetku zagrebačke gornjogradske realne gimnazije (1941.) upisuje Pravni fakultet, a usporedno do završetka rata radi na administrativnim poslovima u Državnoj riznici. Kao honorarni vježbenik u Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti (od 1949.) počinje raditi na izradi bibliografije domaće likovne umjetnosti u okviru djelatnosti tadašnje Gipsoteke JAZU. Godine 1951. prelazi u Leksikografski zavod FNRJ, gdje je provela svoj aktivni radni vijek, a temeljitost usvojena leksikografskim radom predodredila je i njezin rad kao znanstvenice. Studij Povijesti umjetnosti na zagrebačkom Filozofskom fakultetu upisuje 1957. godine, a 1985. godine obranila je doktorsku disertaciju pod naslovom *Iso Kršnjavi kao graditelj: izgradnja i obnova obrazovnih, kulturnih i umjetničkih objekata u Hrvatskoj*. Njen istraživački rad i pisanje o umjetnosti i arhitekturi 19. stoljeća obilježeni su u jednakoj mjeri temeljitošću i preciznošću, kao i širokim

razumijevanjem povijesti, društva i kulture toga razdoblja.

Jednodnevni znanstveno-stručni skup otvorilo je izlaganje Petre Šlosel i Line Šojat kojim su predstavljeni tijek i rezultati stručne obrade gradiva osobnoga arhivskog fonda Olge Maruševski pohranjenog prema želji stvarateljice u Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu, čija je bila dugogodišnja suradnica. Ostavština Maruševski u kojoj je pretežno zastupljena temeljito prikupljena znanstveno-istraživačka dokumentacija pokazala se izvorom novih istraživačkih tema, pa se tako na uvodno izlaganje nadovezao prilog Andree Klobučar posvećen interpretaciji prethodno manje poznatih modnih i kostimografskih skica autorice Olge Maruševski, izravno povezavši potonje s filmskim stvaralaštvom njezina brata, redatelja Nikole Tanhofera.

Prema fokusu svoga znanstvenog rada među najvjernijim "sljedbenicima" opusa Olge Maruševski, Dragan Damjanović ovom se prilikom usredotočio

na arhitekturu *Rundbogenstila*, pruživši sintezan pregled specifičnog segmenta arhitekture romantizma s posebnim osvrtom na djelovanje arhitekta Theophila Hansena i njegovog utjecaja na opus Franje Kleina. Razvoj Zagreba tijekom 19. stoljeća u kulturno-umjetnički centar hrvatskog prostora, u političkom i kulturnom smislu pod utjecajem Beča i Budimpešte, nužno se našao u središnjem fokusu znanstvenog rada Olge Maruševski. Potaknuto jednom od brojnih tema kojih se Maruševski u tome okviru dotakla, izlaganje Snješke Knežević posvećeno je razvoju povijesnoga kulturnog krajolika doline potoka Medveščak s težištem na pojedinim, danas izgubljenim prostornim i spomeničkim vrijednostima. Frano Dulibić izdvojio je temu starih zagrebačkih kavana kao obol širini interpretacija u koje je Maruševski vješto utkala društveni i kulturološki aspekt.

Kao jedna od prvih hrvatskih povjesničara umjetnosti koji su problematizirali i valorizirali umjetničko stvaralaštvo 19. stoljeća, Maruševski je dala vrijedan doprinos i fenomenu uzdizanja umjetničkog obrta u tom razdoblju. Vanja Brdar Mustapić posvetila se ovoj temi obradivši pojavnosti *hrvatskog narodnog stila* u opusu Augusta Posilovića na primjeru njegovih nacрта u fundusu Muzeja grada Zagreba i Muzeja za umjetnost i obrt. Ističući kako je upravo zahvaljujući Maruševski valoriziran rad brojnih majstora umjetničkog obrta, Irena Kraševac ovom se prilikom osvrnula na Ivana Clauseana, majstora dekorativnih oslika djelatnog u Zagrebu i sjevernoj Hrvatskoj krajem 19. stoljeća, čije je ime u *Hrvatski biografski leksikon* upisala upravo Maruševski.

Ana Šeparović i Ivana Mance iznijele su sintezu djelovanja Udruženja likovnih umjetnika Hrvatske, odnosno Hrvatskog društva likovnih umjetnika u razdoblju od 1941. do 1990. godine. Temeljitim istraživačkim radom u okviru pripreme monografije povodom 150. obljetnice od osnutka Društva umjetnosti Šeparović i

Mance obuhvatile su sljedećih – u ovom opsegu prethodno neobrađenih – pola stoljeća historijata Društva kojem je posvećeno već spomenuto kapitalno djelo Olge Maruševski.

Sanja Cvetnić predstavila je interpretacije renesansnih i baroknih predložaka za likovna djela 19. stoljeća u Zagrebu – oltarnu palu Josefa Zieglera *Uznesenje Marijino*, danas u Župi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Pregradi, te skulpture Ivana Rendića koje čine dio poprsja hrvatskih značajnih ličnosti na Trgu Nikole Šubića Zrinskog. Nadovezavši se na ranija pisanja Olge Maruševski, Cvetnić je zaključila izlaganje parafraziranjem Thomasa Hobbesa (*Auctoritas non veritas facit legem*) kako bi ustvrdila da u svjetlu svoje istinitosti (*veritas*) interpretacije starijih istraživača dobivaju samo veći autoritet (*auctoritas*).

Jednodnevni skup zaokružila su tri izlaganja mlađe generacije istraživača kojima je još jednom podcrtana širina pristupa Olge Maruševski kroz odabir tema i pristupa na koje njen rad i danas potiče. Rafaela Tassotti iznijela je interpretaciju kojom je reljef *Raspeće* izrađen za samostan sestara Klanjateljica Krvi Isusove u Banjoj Luci, a danas postavljen na zgradi samostana Sv. Josipa na zagrebačkom Tuškancu, pripisala austrijskom kiparu Hugu Haerdltu. Ivan Kokeza problematizirao je nagodbeni karakter hrvatskog historijskog slikarstva na primjeru *Dolaska Hrvata* Josipa Franje Mückea historiografskim pristupom, s naglaskom na povijesni, politički i društveni kontekst kao okvire za povijesnumjetničku interpretaciju. Antonia Tomić posvetila se istraživanju političkog i umjetničkog djelovanja Ivana Meštrovića kroz aktivnosti *Društva hrvatskih umjetnika Medulić*. Utemeljeno u proučavanju napisao o Meštroviću u dalmatinskoj štampi s početka 20. stoljeća, i završno je izlaganje naglasilo pristup Olge Maruševski interpretaciji umjetnosti kroz ukupno kulturno i društveno djelovanje. x